

PRESUDA SUDA

21. ožujka 1990.(*)

„Državna potpora za proizvođača čeličnih cijevi – Povrat potpore”

U predmetu C-142/87

Kraljevina Belgija, koju zastupa Robert Hoebaer, ravnatelj uprave u Ministarstvu vanjskih poslova, vanjske trgovine i razvojne suradnje, u svojstvu agenta, uz asistenciju Lamberta Matraya i Charlya Hanota, odvjetnicima pri odvjetničkoj komori u Liègeu, i Geralda Schuberta, odvjetnika pri odvjetničkoj komori u Kölnu, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u belgijskom veleposlanstvu, 4, rue des Girondins,

tužitelj,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju Antonino Abate, pravni savjetnik, i Hendrik van Lier, član pravne službe, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u uredu Georgiosa Kremlisa, člana pravne službe, Centar Wagner, Kirchberg,

tuženik,

povodom zahtjeva za poništenje Odluke 87/507/EEZ od 4. veljače 1987., u kojoj je Komisija utvrdila da je državna potpora koju je, u raznim oblicima, État belge (Belgijska Država) dodijelila proizvođaču čeličnih cijevi, nezakonita i nespojiva sa zajedničkim tržištem, te je naložila njezin povrat,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, C. N. Kakouris i F. A. Schockweiler, predsjednici vijeća, G. F. Mancini, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias i M. Diez de Velasco, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Tesauro,

tajnik: D. Louterman, glavna administratorica,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu i nakon rasprave održane 11. svibnja 1989.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 19. rujna 1989.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevom podnesenim tajništvu Suda 8. svibnja 1987. Kraljevina Belgija podnijela je, na temelju članka 173. Ugovora o EEZ-u, tužbu za poništenje Odluke 87/507/EEZ od 4. veljače 1987. U toj je odluci Komisija utvrdila da je potpora koju je, u raznim oblicima, Belgijska Država dodijelila poduzetniku SA des Usines à tubes de la Meuse-Tubemeuse (u daljnjem tekstu: Tubemeuse) nezakonita zbog toga što nije poštovan postupak utvrđen u članku 93. stavku 3. Ugovora o EEZ-u i da je potpora nespojiva sa zajedničkim tržištem u smislu članka 92. Ugovora o EEZ-u, te da je stoga treba ukinuti i tražiti da se izvrši povrat potpore.
- 2 Prema pobijanom aktu, Tubemeuse – osnovan u regiji grada Liègea 1911. – usmjerio se na proizvodnju bešavnih čeličnih cijevi za naftnu industriju. Suočivši se s poteškoćama tijekom 1970-tih, Tubemeuse se 1979. našao u kritičnoj situaciji, što je dovelo do toga da je Belgijska Država zamijenila niz privatnih dioničara te preuzela 72 % kapitala.
- 3 Budući da su novi dioničari Tubemeusea odlučili pokrenuti industrijsko restrukturiranje poduzetnika i modernizirati proizvodni pogon, Komisija je 1982. odobrila dodjelu niza potpora Belgijske Države u svrhu provedbe investicijskog programa koji je trebao osigurati budućnost poduzetnika u okviru dvaju srednjoročnih i dugoročnih ugovora sa Sovjetskim Savezom.
- 4 Nastojanja da se Tubemeuse modernizira nisu donijela očekivane učinke te je pogoršanje stanja dovelo do potpunog povlačenja privatnih dioničara iz tog poduzetnika, a Belgijska Država preuzela je gotovo cijeli temeljni kapital.
- 5 U pobijanoj odluci Komisija navodi kako ju je 19. srpnja 1984. belgijska vlada, na temelju članka 93. stavka 3., obavijestila o svojoj namjeri da poveća kapital Tubemeusea i sudjeluje u izdavanju uvjetovanih, sudjelujućih, konvertibilnih obveznica. Belgijska je vlada nastavila s provedbom plana koji je prijavila Komisiji prije nego što je postupak na temelju članka 93. stavka 2., koji je Komisija u međuvremenu pokrenula, dovršen konačnom odlukom. Osim toga, belgijska je vlada dopisom od 29. srpnja 1985. potvrdila da je Tubemeuse prethodno primio druge javne potpore koje nisu bile prijavljene Komisiji. Te su mjere iznosile ukupno 9,085 milijardi belgijskih franaka.
- 6 Prema toj odluci, belgijska je vlada dopisom od 6. lipnja 1986. obavijestila Komisiju o planu da 3,010 milijardi belgijskih franaka zajamčenih zajmova Tubemeuseu pretvori u kapital, te je naposljetku od tog iznosa doista i izvršila pretvorbu 2,510 milijardi unatoč činjenici da je Komisija u vezi s tim planom pokrenula postupak na temelju članka 93. stavka 2.
- 7 Financijska je pomoć, prema odluci, iznosila ukupno oko 12 milijardi belgijskih franaka.
- 8 U pobijanoj odluci Komisija zaključuje da je predmetna potpora nezakonita jer nije poštovan postupak predviđen člankom 93. stavkom 3. U meritumu je također

nespojiva sa zajedničkim tržištem na temelju članka 92. stavka 1. te nije obuhvaćena nijednom iznimkom koje predviđa članak 92. stavak 3. Zbog tih je dvaju razloga Komisija naložila Belgijskoj Državi povrat potpore, dozvolivši joj dvomjesečni rok za dostavu obavijesti o poduzetim mjerama.

- 9 U svojim tužbenim razlozima belgijska vlada:
- a) osporava da sporna financijska pomoć čini potporu;
  - b) tvrdi da je to, ako i jest potpora, izvozna potpora obuhvaćena člankom 112. Ugovora o EEZ-u, a ne njegovim člancima 92. do 94.;
  - c) osporava da je došlo do utjecaja na trgovinu između država članica u smislu članka 92. stavka 1.;
  - d) tvrdi da joj je u doba ispitivanja potpore na temelju članka 93. stavka 2. uskraćeno pravo obrane;
  - e) tvrdi da pobijana mjera nema svrhu, jer se u trenutku njezina donošenja Tubemeuse nalazio u postupku nagodbe;
  - f) tvrdi da je financijska pomoć bila opravdana na temelju članka 92. stavka 3. točaka (a) i (c);
  - g) tvrdi da je povrat potpore bio nemoguć zbog postupka nagodbe u kojem se Tubemeuse nalazio.
- 10 Komisija tvrdi da su nedopušteni tužbeni razlozi koji se odnose na opravdanost pobijane financijske pomoći na temelju članka 92. stavka 3. točaka (a) i (c).
- 11 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, tijekom postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Prigovor nedopuštenosti

- 12 Prigovor nedopuštenosti izvorno je istaknut u odnosu na tužbu u cijelosti, no Komisija ga je u svojem odgovoru na repliku i na raspravi ograničila samo na tužbene razloge vezane uz utvrđenja sadržana u pobijanom aktu prema kojima se predmetna potpora ne može smatrati spojivom sa zajedničkim tržištem na temelju članka 92. stavka 3. točaka (a) i (c).
- 13 Komisija tvrdi da su ove ocjene tek podredna i nebitna osnova za pobijani akt, a da je glavna i dostatna osnova ta da je predmetna potpora nezakonita, jer je protivno članku 93. stavku 3. bila provedena prije okončanja postupka pokrenutog na temelju toga članka. Čak i ako je potpora u meritumu bila spojiva sa zajedničkim tržištem na temelju članka 92. stavka 3. točaka (a) ili (c), to nije promijenilo njezinu nezakonitost zbog povrede članka 93. stavka 3.

- 14 Valja napomenuti da je u svojoj presudi od 14. veljače 1990., Francuska/Komisija (C-301/87, Zb., str. I-307.), što se tiče posljedice povrede te odredbu, Sud iznio sljedeće.
- 15 Kad utvrdi da je potpora dodijeljena ili izmijenjena a da ona o tome nije bila obaviještena, Komisija je – nakon što predmetnoj državi članici pruži priliku da o tome podnese očitovanje – ovlaštena izdati privremenu odluku kojom toj državi nalaže da bez odlaganja obustavi plaćanje takve potpore, sve dok traje njezino ispitivanje, te da Komisiji, u roku koji ona odredi, dostavi sve dokumente, informacije i podatke koji su joj potrebni za ispitivanje spojivosti potpore sa zajedničkim tržištem.
- 16 Komisija ima istu ovlast u predmetima u kojima joj je potpora prijavljena, no predmetna je država članica, umjesto da čeka ishod postupka predviđenog u članku 93. stavcima 2. i 3. Ugovora, nastavila s provedbom mjere suprotno zabrani koju propisuje članak 93. stavak 3.
- 17 Ako je država članica u cijelosti ispunila nalog Komisije, Komisija je obvezna ispitati spojivost potpore sa zajedničkim tržištem, u skladu s postupkom utvrđenim u članku 93. stavcima 2. i 3.
- 18 Ako država članica, unatoč nalogu Komisije, ne dostavi tražene informacije, Komisija je ovlaštena okončati postupak i na temelju informacija kojima raspolože odlučiti je li potpora spojiva sa zajedničkim tržištem. Prema potrebi, takva odluka može nalagati povrat iznosa već isplaćene potpore.
- 19 Ako država članica ne obustavi plaćanje potpore, Komisija ima pravo, istovremeno dok preispituje meritum, izravno se obratiti Sudu zbog povrede Ugovora. Takvo je obraćanje Sudu opravdano na temelju hitnosti, jer je odluka koja sadrži nalog donesena nakon što je predmetnoj državi članici dana prilika za podnošenje očitovanja, odnosno po završetku prethodnog upravnog postupka u kojem je imala mogućnost očitovati se, kao što je to slučaj kod tužbe koju predviđa članak 93. stavak 2. drugi podstavak. Naime, ova je tužba zapravo samo inačica tužbe zbog povrede obveze, posebno prilagođena pojedinim problemima koje državna potpora izaziva za tržišno natjecanje na zajedničkom tržištu.
- 20 S obzirom na navedeno, Sud ne može prihvatiti argument Komisije da nepravilnost koja proizlazi iz činjenice da je potpora plaćena prije okončanja postupka na temelju članka 93. stavka 3. čini potporu nezakonitom i da je stoga suvišno razmatrati njezinu spojivost s člankom 92. stavkom 3.
- 21 Iz toga proizlazi da prigovor nedopuštenosti, u vezi s primjenom članka 92. stavka 3., treba odbiti te da stoga treba razmotriti sve tužbene razloge.

Predmetna financijska pomoć i njezin karakter potpore

- 22 U pobijanoj je odluci utvrđeno da je financijsko stanje poduzetnika nesigurno, da je sektor u kojem obavlja djelatnost strukturno znatno prekapacitiran te da je stanje na naftnom tržištu dovelo do smanjenog bušenja i pada potražnje za bešavnim cijevima. U takvim okolnostima nijedan privatni ulagač ne bi uplatio kapital. Slijedom toga, gore spomenute mjere koje je poduzela Belgijska Država čine državnu potporu koja se mora ocijeniti na temelju članka 92.

- 23 U svojem prvom tužbenom razlogu Belgijska Država tvrdi da je članak 92. stavak 1. Ugovora pogrešno primijenjen, jer sporna mjera nije bila potpora u smislu te odredbe, nego uobičajen doprinos dioničara poduzetniku.
- 24 U prilog tom tužbenom razlogu belgijska vlada tvrdi da mjere poduzete u korist Tubemeusea kao takve ne čine potporu, nego su logična posljedica širokog programa restrukturiranja i modernizacije poduzetnika, kao i ostvarenja programa ulaganja koji je sama Komisija odobrila 1982. U to je doba plan ulaganja bio prijavljen Komisiji, iako belgijska vlada to nije bila obvezna učiniti jer se nije radilo o državnoj potpori. Njezina pomoć Tubemeuseu je, prema tome, bila normalna reakcija bilo kojeg ulagača čije je prvotno ulaganje ugroženo.
- 25 Valja istaknuti da prema ustaljenoj sudskoj praksi ulaganje javnih tijela u kapital poduzetnika, u bilo kojem obliku, može činiti državnu potporu ako su ispunjeni uvjeti navedeni u članku 92. (vidjeti presude od 14. studenoga 1984., Intermills, 323/82, Zb., 1984, str. 3809. i od 13. ožujka 1985., Leeuwarder Papierwarenfabriek, 296/82 i 318/82, Zb., 1985, str. 809.).
- 26 Kako bi se utvrdilo imaju li takve mjere obilježje državne potpore, mjerodavni kriterij je onaj naveden u odluci Komisije, koji uostalom belgijska vlada nije pobijala, a to je pitanje je li poduzetnik predmetne iznose mogao pribaviti na tržištu kapitala.
- 27 U ovom slučaju je iz pobijanog akta, promatranog zajedno s ostalim dokumentima kojima Sud raspolaze, vidljivo da je uz tehničke nedostatke pogona zbog kojih je bio nužan široki program modernizacije koji je proveden 1982. uz pomoć javnih tijela i koji je Komisija odobrila, poduzetnik od 1979. bio suočen sa strukturnim financijskim poteškoćama. Prekomjerni troškovi proizvodnje, stalni operativni gubici, slaba likvidnost i velika zaduženost doveli su do povlačenja gotovo svih privatnih dioničara iz poduzetnika.
- 28 Osim toga, nije sporno da je sektor bešavnih čeličnih cijevi, čija je proizvodnja bila namijenjena uglavnom za uporabu u istraživanju nafte, bio u stanju krize obilježene znatnim viškom kapaciteta u proizvođačkim zemljama i novim proizvodnim kapacitetom u zemljama u razvoju i zemljama planskoga gospodarstva. Nadalje, ograničenja koja su Sjedinjene Američke Države nametnule na uvoz čeličnih cijevi na svoje državno područje, kao i pad svjetskih cijena nafte koji je pridonio smanjenom bušenju nafte, doveli su do pada potražnje za predmetnim cijevima, a time i do znatnog smanjenja njihove cijene i svjetske proizvodnje. Zbog toga su druge države članice nastojale smanjiti svoj proizvodni kapacitet u tom sektoru.
- 29 U tim okolnostima ništa ne upućuje na pogrešku u ocjeni Komisije kako izgledi za profitabilnost Tubemeusea nisu bili takvi da privatne ulagače koji posluju u uobičajenim uvjetima tržišnoga gospodarstva potaknu da sklope predmetne financijske transakcije, zatim kako nije bilo vjerojatno da je Tubemeuse mogao na tržištima kapitala pribaviti nužne iznose da preživi te kako je, zbog toga, podrška belgijske vlade tom poduzetniku činila državnu potporu.
- 30 Slijedi da prvi tužbeni razlog treba odbiti.

Članak 92. stavak 1. Ugovora

- 31 Belgija tvrdi da predmetne intervencije, čak i ako zaista jesu potpora, ipak čine izvozu potporu, jer Tubemeuse 90 % svoje proizvodnje izvozi u države nečlanice. One su stoga uređene člankom 112., a to isključuje primjenu članka 92. do 94.
- 32 U tom smislu valja istaknuti da, bez obzira na to može li se potpora smatrati izvoznom potporom, članak 112., koji se odnosi na usklađivanje nacionalnih izvoznih potpora u okviru zajedničke trgovinske politike, ne isključuje primjenu članka 92. do 94. Nije nemoguće da izvozna potpora utječe na trgovinu unutar Zajednice.
- 33 Prema navodima belgijske vlade, predmetne mjere ne mogu utjecati na trgovinu između država članica niti narušiti tržišno natjecanje na zajedničkom tržištu, jer se 90 % proizvodnje Tubemeusea izvozi izvan Zajednice, čak i ako, prema navodima iz pobijane odluke, njegova proizvodnja bešavnih cijevi čini 17 % proizvodnje Zajednice.
- 34 Belgijska vlada dodaje da je poduzetnik bio restrukturiran kako bi snabdijevao ponajprije sovjetsko tržište. Tako stvoreni novi proizvodni kapacitet zbog toga ne može preplaviti zajedničko tržište, a trgovina unutar Zajednice ne može biti pod utjecajem pobijanih mjera koje je poduzela belgijska država. Slijedom toga, pobijana odluka u tom smislu nije primjereno obrazložena.
- 35 Najprije valja primijetiti da je, uzimajući u obzir međuovisnost tržišta na kojima poduzetnici u Zajednici posluju, moguće da potpora naruši tržišno natjecanje unutar Zajednice čak i ako poduzetnik koji je prima gotovo cijelu svoju proizvodnju izvozi izvan Zajednice. Izvoz dijela proizvodnje poduzetnika u zemlje nečlanice samo je jedna u nizu okolnosti koje valja razmotriti.
- 36 U ovom predmetu, Komisija je u pobijanom aktu istaknula kako je veliki dio djelatnosti proizvođača bešavnih cijevi u Zajednici usmjeren na izvoz izvan Zajednice, iako je naglasila da tržište Zajednice i dalje nudi tržišne prilike.
- 37 Komisija također navodi postojanje svjetske krize, recesije i povećanog tržišnog natjecanja u sektoru bešavnih cijevi, koji je obilježen znatnim viškom kapaciteta u proizvođačkim zemljama i posljedičnom nestabilnošću cijena, a to je naglašeno uvoznim ograničenjima koja su nametnule Sjedinjene Američke Države i novim proizvodnim kapacitetom u zemljama u razvoju i zemljama planskoga gospodarstva. Svaka prednost dana poduzetniku u ovom sektoru stoga će vjerojatno poboljšati njegov konkurentski položaj u odnosu na druge poduzetnike.
- 38 U pobijanoj odluci navodi se kako je u kontekstu tog općeg okvira novi cilj koji je najavio Tubemeuse, čija proizvodnja bešavnih cijevi čini znatni dio proizvodnje Zajednice i čiji izvoz čini 90 % njegovog prometa, bilo povlačenje sa sovjetskog tržišta koje se smatralo nedostatno profitabilnim, te usmjeravanje napora na druga tržišta uz pomoć potpore koja mu je dodijeljena. Prema tome, bilo je razumno predvidljivo da će Tubemeuse svoje djelatnosti preusmjeriti na unutarnje tržište Zajednice.
- 39 U tom je smislu Komisija na raspravi dodala, bez protivljenja belgijske vlade, da je tijekom prve polovice 1988. izvoz Tubemeusea u Sovjetski Savez pao na 33 %

njegove ukupne proizvodnje, dok je izvoz u zemlje Zajednice iznosio 31,8 % proizvodnje.

- 40 S obzirom na ova razmatranja, ocjena koju je Komisija iznijela u pobijanoj mjeri, a to je da bi potpora dodijeljena Tubemeuseu mogla utjecati na konkurentski položaj drugih poduzetnika u predmetnom sektoru u Zajednici te stoga utjecati na trgovinu i narušiti tržišno natjecanje u smislu članka 92. stavka 1., primjereno je obrazložena i nije pogrešna.
- 41 Što se tiče argumenta Belgije kako proizvodnja Tubemeusea čini mnogo manje od 17 % proizvodnje Zajednice, čak i ako je ta tvrdnja točna, ona ipak ne umanjuje gore iznesenu ocjenu o učinku potpore na konkurentski položaj poduzetnikâ u predmetnom sektoru u Zajednici.
- 42 Belgija također tvrdi, s obzirom na to da u odnosu na državnu potporu ne postoji pravilo o definiciji praga iznad kojeg dolazi do utjecaja na trgovinu unutar Zajednice, da je moguće pozvati se na razinu od 5 % tržišta, koju Komisija obično koristi u predmetima tržišnog natjecanja.
- 43 Taj se argument ne može prihvatiti. U skladu s presudama od 17. rujna 1980., Philip Morris (730/79, Zb., str. 2671.) i od 11. studenoga 1987., Francuska/Komisija (259/85, Zb., str. 4393.), razmjerno mali iznos potpore ili razmjerno mala veličina poduzetnika koji je prima kao takvi ne isključuju mogućnost utjecaja na trgovinu unutar Zajednice.
- 44 Iz prethodnih razmatranja slijedi da je ovaj tužbeni razlog neosnovan te ga stoga treba odbiti.

Tužbeni razlog temeljen na povredi prava obrane

- 45 Belgija ističe da se Komisija u pobijanoj odluci poziva na očitovanja koja su podnijele „tri druge države članice i četiri udruženja proizvođača čeličnih cijevi”, bez iznošenja odgovarajućih dokumenata i ne dopuštajući Belgiji da se izjasni o tim očitovanjima. Dakle, nepoznat je utjecaj koji su ta očitovanja mogla imati na odluku Komisije. Slijedom toga, došlo je do povrede prava obrane i načela „pravičnog suđenja”.
- 46 U tom smislu valja istaknuti, kao što je Sud već istaknuo u sudskoj praksi te osobito u presudi od 10. srpnja 1986., Belgija/Komisija (234/84, Zb., str. 2263.) i gore navedenoj presudi od 11. studenoga 1987., da je poštovanje prava obrane temeljno načelo prava Zajednice u svakom postupku pokrenutom protiv neke osobe koji može rezultirati aktom koji negativno utječe na prava te osobe, a koje mora biti zajamčeno čak i onda kada ne postoje nikakva posebna pravila.
- 47 Sud je u gore navedenim presudama ocijenio da to načelo nalaže da se predmetnoj državi članici mora dati prilika da se djelotvorno očituje o očitovanjima koja su zainteresirane treće strane podnijele na temelju članka 93. stavka 2., a koja Komisija predlaže kao temelj svoje odluke, te je naveo da Komisija, u mjeri u kojoj državi članici nije dana prilika da se izjasni o tim očitovanjima, ne smije ta očitovanja koristiti u odluci protiv te države.

48 Da bi takva povreda prava obrane dovela do poništenja, ipak se mora utvrditi da bi ishod postupka, da nije bilo te nepravilnosti, bio drukčiji. Predmetna očitovanja, podnesena Sudu na njegov zahtjev, ne sadrže dodatne informacije uz one koje je Komisija već imala i za koje je belgijska vlada već znala. U tim okolnostima, činjenica da belgijska vlada nije imala priliku izjasniti se o tim očitovanjima nije takva da utječe na ishod upravnog postupka. Ovaj tužbeni razlog stoga treba odbiti.

Tužbeni razlog koji se temelji na činjenici da se u trenutku donošenja pobijane odluke Tubemeuse nalazio u postupku nagodbe koji uključuje dezinvestiranje imovine

49 Belgija podredno tvrdi da, iako pomoć koja je dana Tubemeuseu čini potporu zabranjenu člankom 92. stavkom 1., odluka Komisije nema svrhu jer se u trenutku njezina donošenja poduzetnik nalazio u postupku nagodbe koji uključuje dezinvestiranje njegove imovine, što znači da je u ekonomskom smislu prestao postojati. Slijedom toga, više nije moglo doći do utjecaja na trgovinu unutar Zajednice ili narušavanja tržišnog natjecanja.

50 Belgija također tvrdi da je u trenutku donošenja pobijane odluke isplata sporne potpore prestala zbog nesolventnosti poduzetnika koji ju je primao, te je potpora ukinuta likvidacijom njegove imovine. Pobijana se odluka, zbog neuzimanja u obzir te situacije, temelji na netočnim informacijama pa je bespredmetna u dijelu u kojem nalaže povrat potpore.

51 U tom smislu valja primijetiti kako prema belgijskom pravu, sud koji nadzire postupak nagodbe može ovlastiti stečajnog upravitelja da nastavi s trgovinskim poslovanjem predmetnog poduzetnika. U ovom je predmetu nesporno da je Tubemeuse kroz postupak nagodbe, iako u manjoj mjeri, nastavio svoju proizvodnu djelatnost, da nije prestao postojati ni u ekonomskom ni u pravnom smislu, te da je u konačnici prodan drugom poduzetniku. Zbog toga se ne može tvrditi da je pobijana odluka bila bespredmetna.

52 Stoga se ovaj tužbeni razlog ne može prihvatiti.

Članak 92. stavak 3.

53 Što se tiče primjene članka 92. stavka 3. točke (a), Komisija se u pobijanoj odluci poziva na sveobuhvatnu studiju gospodarskih i socijalnih uvjeta u belgijskim regijama koju je ona prethodno provela (Odluka 82/740/EEZ od 22. srpnja 1982., SL L 312, str. 18., izmijenjena odlukom 85/544/EEZ od 31. srpnja 1985., SL L 341, str. 19.) i u okviru koje je zaključila da u regiji grada Liègea životni standard nije neuobičajeno nizak niti je podzaposlenost ozbiljna. Belgijska vlada tada nije pobijala tu ocjenu niti je od tada iznijela neki novi dokaz koji bi je mogao promijeniti.

54 U pogledu primjene članka 92. stavka 3. točke (c), Komisija u pobijanoj odluci navodi da se, budući da je Tubemeuse bio u stanju u kojem ne može osigurati ni vlastitu održivost, ne može smatrati da su mjere koje je belgijska vlada poduzela u korist Tubemeusea mogle pogodovati gospodarskom razvoju predmetne regije.

- 55 Belgijska vlada u tom pogledu tvrdi da se socijalna i gospodarska situacija promijenila otkad je Komisija provela gore navedenu analizu te da se trebalo smatrati da je predmetna potpora obuhvaćena iznimkama koje predviđa članak 92. stavak 3. točke (a) i (c), u dijelu u kojem je bila namijenjena promicanju gospodarskog razvoja područja Liègea koje je u posljednje vrijeme ozbiljno pogođeno zatvaranjem tvornica i gubitkom radnih mjesta.
- 56 Argumenti tužitelja se ne mogu prihvatiti. U pogledu članka 92. stavak 3. Komisija ima široku diskrecijsku ovlast, čije izvršenje podrazumijeva ekonomske i socijalne ocjene, koje se moraju provesti u okviru Zajednice.
- 57 Uzimajući u obzir ovlasti Komisije, tužbeni zahtjev za poništenje kojim se belgijska vlada ograničila na općenito osporavanje ocjena sadržanih u obrazloženju pobijanog akta, bez iznošenja bilo kakvog dokaza koji bi mogao dovesti u pitanje te ocjene, treba odbiti.

Tužbeni razlog koji se temelji na nemogućnosti da se pobijana odluka odmah provede

- 58 Belgija tvrdi da je bilo nemoguće odmah provesti odluku Komisije, u mjeri u kojoj nalaže povrat sporne potpore. Naime, povrat potpore dodijeljene protivno Ugovoru može se izvršiti samo u skladu s mjerodavnim pravilima nacionalnog prava. U ovom predmetu, postupak nagodbe u kojem je Tubemeuse sudjelovao spriječio je svako potraživanje koje bi imala Belgijska Država. Imovina poduzetnika prepuštena je njegovim vjerovnicima te država više nema nikakvu ovlast naložiti povrat predmetne potpore.
- 59 Belgija dodaje da joj odluka Komisije, kao i presuda Suda, ne može stvoriti nikakve povlastice koje bi joj dozvolile da, na štetu vjerovnika Tubemeusea, odstupa od pravila primjenjivih u takvim slučajevima. U okviru postupka nagodbe Belgijska Država može samo prijaviti svoje potraživanje kao neosigurani vjerovnik poduzetnika. Prema tome, u mjeri u kojoj pobijana odluka nalaže da se odmah izvrši povrat potpore, njome se čini povreda općih načela koja su zajednička državama članicama u pogledu prava društava i stečajnog prava.
- 60 Valja primijetiti da se argument belgijske vlade temelji na pretpostavci da pobijana odluka nalaže povrat predmetne potpore na osnovi povlaštenog statusa koji ta potpora uživa. Međutim, pobijana se odluka ograničava na to da nalaže povrat potpore i ne propisuje na koji će način to biti učinjeno.
- 61 U načelu, povrat nezakonito plaćene potpore mora se odvijati u skladu s mjerodavnim postupovnim odredbama nacionalnog prava, no uz zadržku da te odredbe treba primjenjivati na način da povrat koji nalaže pravo Zajednice, ne bude onemogućen u praksi (vidjeti presudu od 2. veljače 1989., Komisija/Savezna Republika Njemačka, 94/87, Zb., str. 175.).
- 62 Štoviše, to je razlog zbog kojeg je Komisija na raspravi navela kako je belgijska vlada ispunila svoje obveze iz pobijanog akta u odnosu na povrat potpore jer je, nakon što je predsjednik Suda odbio njezin zahtjev za privremene mjere, belgijska vlada nastojala

upisati svoje potraživanje kao jednu od neosiguranih obveza Tubemeusea te je podnijela žalbu protiv presude kojom se taj zahtjev odbija.

- 63 Valja dodati kako eventualne postupovne ili neke druge poteškoće vezane uz provedbu pobijanog akta ne mogu imati nikakav utjecaj na zakonitost mjere.
- 64 Slijedom navedenog, razmatrani tužbeni razlog treba odbiti.
- 65 Belgija također tvrdi da je obveza povrata sporne potpore utvrđena u pobijanoj odluci, nerazmjerna ciljevima utvrđenima u člancima 92. i 93., u mjeri u kojoj bi prijava potraživanja Belgijske Države u postupku nagodbe prouzročila znatnu štetu ostalim vjerovnicima.
- 66 U tom smislu valja istaknuti da iz prethodnih odluka Suda (vidjeti primjerice presudu od 24. veljače 1987., Deufil/Komisija, 310/85, Zb., str. 901.) proizlazi da je povrat nezakonite potpore logična posljedica ocjene da je ona nezakonita. Slijedom toga, povrat nezakonito dodijeljene državne potpore radi ponovne uspostave prethodno postojeće situacije u načelu se ne može smatrati nerazmjernim u odnosu na ciljeve Ugovora vezane uz državne potpore.
- 67 Ovaj tužbeni razlog stoga treba odbiti.
- 68 Budući da nije prihvaćen nijedan tužbeni razlog koji je istaknula belgijska vlada, tužbu valja odbiti u cijelosti.

Troškovi

- 69 Sukladno članku 69. stavku 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je snositi troškove. Budući da Kraljevina Belgija nije uspjela u postupku, nalaže joj se snošenje troškova.

Slijedom navedenog,

SUD

proglašava i presuđuje:

- 1. Tužba se odbija.**
- 2. Kraljevini Belgiji nalaže se snošenje troškova.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 21. ožujka 1990.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: francuski

RADNI PRIJEVOD